

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК: СТРУКТУРА, ЗАВДАННЯ, СТРАТЕГІЯ ТА ПОЛІТИКА

Фрідманський Р. М.,

викладач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства УжНУ

Відповідно до Маастрихтського договору Європейський центральний банк став політично незалежним. На сьогоднішній день існує загальна думка, що незалежність центрального банку та його виняткові повноваження стримувати інфляцію є важливими інституційними засобами забезпечення цінової стабільності. Вважається, що незалежний центральний банк може забезпечити повний пріоритет для збереження низького рівня інфляції. В країнах, де існують залежні центральні банки, на цінову стабільність можуть негативно вплинути інші чинники (наприклад, політичні вибори та низький рівень безробіття). Яскравим прикладом є центральний банк Німеччини. Оскільки Бундесбанк був відносно автономним, Німеччина мала один із найнижчих показників інфляції після Другої світової війни серед країн Організації економічного співробітництва та розвитку.

З 1 січня 1999 року Європейський центральний банк є відповідальним за здійснення кредитно-грошової політики в Єврозоні - найбільшій економіці після США.

Єврозона почала існувати, коли відповідальність за здійснення кредитно-грошової політики була передана від національних банків 11 країн-членів Європейського Союзу до ЄЦБ в січні 1999 року. Створення Єврозони та нової наднаціональної інституції - ЄЦБ - стало наріжним каменем у тривалому та складному процесі європейської інтеграції.

Для приєднання до Єврозони, 16 країн підписали спільні критерії об'єднання. Ці критерії визначали економічні та законодавчі передумови успішної участі країн в економічному та валютному союзі.

Європейський центральний банк (ЄЦБ) — головний елемент Європейської системи центральних банків (ЄСЦБ), який як юридична особа виконує основні функції, радить національним державам та наддержавним органам щодо господарчої оцінки ухвали законів та інших правових норм Європейського Союзу, а також висловлює свою думку щодо грошової, цінової політики відповідним органам. ЄЦБ розпочав роботу з 1 червня 1998 року. Штаб-квартира розташована в німецькому місті Франкфурт-на-Майні. ЄЦБ повністю незалежний від інших органів ЄС.

Законодавчою базою для єдиної грошової політики є Угода про створення Європейського Спів-

товариства та Статут Європейської Системи Центральних Банків та Європейського центрального банку. ЄЦБ було засновано як ядро Євросистеми та Європейської Системи Центральних Банків. ЄЦБ та національні центральні банки разом виконують поставлені перед ними завдання. ЄЦБ є юридичною особою, яка здійснює свою діяльність на основі міжнародного публічного права.

Європейська система центральних банків (ЄСЦБ) — система, до якої входять Європейський центральний банк та центральні банки всіх держав-членів ЄС, створена, передусім, для забезпечення стабільності цін.

Євросистема складається з ЄЦБ та національних центральних банків тих країн, які не впровадили в обіг євро. Євросистема та Європейська Система Центральних Банків співіснують, поки є держави-члени ЄС, які не входять до Єврозони.

Єврозона складається з країн-членів Європейського Союзу, які впровадили в обіг євро.

Статтею 105 Угоди про заснування Європейського Співтовариства передбачено, що головними завданнями ЄЦБ є:

- визначення та впровадження кредитно-грошової політики для країн Єврозони;
- здійснення зовнішніх обмінних операцій;
- збереження та управління офіційними зовнішніми резервами країн Єврозони (управління портфельними активами);
- підтримка стабільного функціонування платіжних систем.

Європейський центральний банк виконує також і інші завдання:

- ЄЦБ має ексклюзивне право здійснювати випуск євробанкнот в Єврозоні;
- в співпраці з національними центральними банками Європейський центральний банк має право збирати статистичну інформацію, необхідну для виконання своїх завдань, від національних органів управління до економічних суб'єктів;
- ЄЦБ підтримує робочі зв'язки з відповідними інституціями, органами та співтовариствами в межах Європейського Союзу в сфері завдань, поставлених перед Євросистемою.

Крім того, Європейський центральний банк є відповідальним за:

- **надання звітів:** обов'язковість надання звітів зазначена в Статуті Євросистеми Централь-

них Банків (стаття 15). ЄЦБ видає щомісячний бюлетень, консолідований щотижневий фінансовий звіт Євросистеми та щорічний звіт;

- моніторинг фінансових ризиків: сюди входить оцінка ризиків забезпеченості інвестування з власних фондів ЄЦБ та при здійсненні кредитних операцій;

- **виконання дорадчих функцій перед інституціями Співтовариства та національними органами влади Співтовариства:** ЄЦБ надає «Висновки» по законопроектах Європейського Союзу та національному законодавству, якщо це входить у сферу компетенції ЄЦБ;

- **роботу інформаційно-технічних систем:** ЄЦБ та національні центральні банки впровадили велику кількість загальних операційних систем для полегшення виконання децентралізованих операцій. Ці системи забезпечують «логістичну» підтримку функціональної єдності Євросистеми. Вони організовані як «зіркоподібна мережа», з головною системою, розміщеною в ЄЦБ;

- **стратегічне та тактичне управління зовнішніми резервами ЄЦБ.**

Європейський центральний банк є «спадкоємцем» Європейського кредитно-грошового інституту (EMI), який відігравав провідну роль у підготовці до введення євро в 1999 році.

До органів управління Європейської системи центральних банків відносяться: Управлінська рада, Правління та Генеральна рада.

Управлінська рада - найважливіший орган Європейського центрального банку, до якої входять 6 членів правління ЄЦБ та керівники національних центральних банків 16 країн Єврозони. Управлінська рада відповідальна за визначення кредитно-грошової політики, включаючи рішення про проміжні цілі та відсоткові ставки. Управлінська рада приймає рішення простою більшістю голосів, при рівній кількості голосів, голос Голови є вирішальним.

Правління ЄЦБ складається з 6 членів - Президента, віце-президента та 4 членів. Членів Правління призначає Європейська рада строком на 8 років без права повторного переобрання. Правління здійснює кредитно-грошову політику згідно з рішеннями, ухваленими Управлінською радою. Також Правління надає інструкції національним центральним банкам.

Генеральна рада складається з Президента та віце-президента ЄЦБ та керівників національних центральних банків всіх країн-членів Європейського Союзу. Хоча центральні банки країн-членів ЄС, які не впровадили євро, продовжують здійснювати власну національну кредитно-грошову політику, вони не можуть брати участь у рішеннях що стосуються єдиної кредитно-грошової політи-

ки для Єврозони. Однак у Генеральній раді вони мають можливість обговорювати питання, пов'язані з *кредитно-грошовою* політикою та валютним курсом по відношенню до євро.

Головною метою ЄСЦБ є цінова стабільність. У жовтні 1998 року Управлінська рада ЄЦБ визначила цінову стабільність як щорічне збільшення гармонізованого індексу споживчих цін (ПЦП) для Єврозони, яке не перевищує двох відсотків у середньосписковому періоді.

Кредитно-грошова політика базується на двох основних принципах. Перший принцип - це визначальна роль грошей. Оскільки інфляція в довгостроковому періоді розглядається як монетарний феномен, Управлінська рада ЄЦБ визначила величиною якісного виміру щорічного росту грошової маси грошовий агрегат М3.

Другим принципом є широка оцінка факторів стосовно прогнозування цін та покращення цінової стабільності в Єврозоні в цілому. Для цієї мети використовується широкий спектр економічних та фінансових індикаторів, а саме: гармонізований індекс споживчих цін та інші цінові індикатори в Єврозоні, індикатори для реального сектора, індикатори конфіденційності, індикатори фінансового ринку, прогнозування інфляції та економічної активності.

Операції в сфері грошово-кредитної політики включають відкриті ринкові операції та операції постійного доступу. Відкриті ринкові операції включають основні операції рефінансування, довгострокові операції рефінансування, структурні та так звані операції «точної настройки». До операцій постійного доступу відносять операції пільгового оподаткування та депозитні операції.

8 травня 2003 року Управлінська рада ЄЦБ оголосила, що результати оцінки стратегії кредитно-грошової політики стають відкритими для широкого загалу. За висновками Ради стратегія кредитно-грошової політики була визнана успішною. Головним завданням кредитно-грошової політики є досягнення цінової стабільності в країнах Євросистеми. Це викладено в статті 105 Угоди про створення Європейського Співтовариства.

«Не перешкоджаючи здійсненню завдання цінової стабільності» Євросистема також «підтримує загальну економічну політику Співтовариства». Ця політика включає «високий рівень зайнятості» та «постійний і безінфляційний ріст».

Аналізуючи вищесказане можна прийти до висновків, що стратегія ЄЦБ складається з трьох елементів:

- першим є формальне визначення Управлінською радою цінової стабільності, а саме: утримання рівня річної інфляції не більше 2 % в середньостроковому періоді для країн Єврозони;

- другим є визначна роль зростання грошової маси в оцінці ризиків для цінової стабільності (так званий перший принцип кредитно-грошової політики ЄЦБ);

- третім є широкий спектр економічних та фінансових параметрів, що забезпечують всебічну оцінку будь-яких загроз для цінової стабільності (так званий другий принцип).

Список використаних джерел:

1. Begg, D. et al. 2000. One Money, Many countries. Monitoring the European Central Bank 2. London. CEPR.
2. Berger, H. 2002. The ECB and euro-area enlargement. IMF Working Paper 02/175.
3. Bofinger, P. 1999. The conduct of monetary policy by the European central bank according to the Article 105 of the Treaty versus the real economy. Briefing paper for the Committee on Economic and Monetary Affairs of the European Parliament. April 1999.
4. Cukierman, A. 1992. Central Bank Strategy, Credibility and Independence: Theory and Evidence. Cambridge: MIT Press.
5. European Central Bank. 2001. The Monetary Policy of the ECB. Frankfurt and Main: ECB.
6. Sibert, A. 2003. The new monetary policy strategy of the ECB. Briefing paper for the Committee on Economic and Monetary Affairs of the European Parliament. May.